

kröfu stefnda, en eftir atvikum er rétt, að málskostnaður falli niður.

Bjarni Bjarnason, fulltrúi borgardómara, kvað upp dóminn. Talsverður dráttur hefur orðið á uppsögn hans og stafar hann fyrst af veikindaforföllum dómara, en síðar af annríki við önnur dómarastörf.

Dómsorð:

Stefndi, fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs, skal vera sýkn af kröfum stefnanda, Almenna Byggingafélagsins h/f, í máli þessu, en málskostnaður falli niður.

Miðvikudaginn 19. marz 1958.

Nr. 147/1956. Tollstjórinn í Reykjavík f. h. ríkissjóðs

(Hermann Jónsson hrl.)

gegn

Péttri Jakobssyni

(Einar B. Guðmundsson hrl.).

Dómendur:

**hæstaréttardómararnir Jónatan Hallvarðsson, Árni Tryggvason
Gizur Bergsteinsson og Þórður Eyjólfsson og prófessor Ólafur
Jóhannesson.**

Skattamál.

Dómur Hæstaréttar.

Benedikt S. Bjarklind, fulltrúi borgarfélagans í Reykjavík, hefur kveðið upp hinn áfrýjaða úrskurð.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 31. október 1956 og krafizt þess, að heimiluð verði framkvæmd lögtaks fyrir skatteftistöðvum stefnda frá 1955, kr. 8448.00, ásamt dráttarvöxtum og kostnaði, og að stefnda verði dæmt oð greiða málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti eftir mati dómsins.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar hér fyrir dómi eftir mati Hæstaréttar.

Með því ákvæði 2. gr. laga um bókhald nr. 62/1938 taka ekki til þeirrar atvinnu, sem stefndi stundar, verður hækkun sú, sem skattayfirvöld gerðu á tekjuframtali hans, ekki reist á því, að hann varð ekki við áskorun þeirra um að afhenda þeim bókhaldsgögn til afnota.

Af hálfu áfrýjanda er því haldið fram, að framtal stefnda hafi verið svo tortryggilegt, að hækkun tekjuframtalsins hafi verið heimil af þeim sökum. En þar sem skattayfirvöld rengdu ekki sérstaklega neina einstaka liði í framtalinu né kröfðu stefnda um frekari skýringu á þeim, sbr. 35. gr. laga nr. 46/1954, þá þykja að svo vöxnu máli ekki hafa verið efni til þeirrar hækkunar, sem þau gerðu á tekjuframtalinu.

Samkvæmt þessu ber að staðfesta hinn áfrýjaða úrskurð. Rétt þykir, að áfrýjandi greiði stefnda kr. 1000.00 upp í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði úrskurður á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, tollstjórinn í Reykjavík f. h. ríkissjóðs, greiði stefnda, Pétri Jakobssyni, kr. 1000.00 upp í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur fógætaréttar Reykjavíkur 1. ágúst 1956.

Í máli þessu, sem tekið var til úrskurðar hinn 23. f. m., hefur tollstjórinn í Reykjavík f. h. ríkissjóðs krafizt þess, að lögtak verði gert í eignum gerðarþola, Péturs Jakobssonar fasteignasala, Kárastíg 12, hér í bæ, til tryggingar skatteftirstöðvum frá fyrra ári að upphæð kr. 8.448.00, ásamt dráttarvöxtum frá gjald-daga til greiðsludags svo og lögtakskostnaði og kostnaði við eftir-farandi uppboð, ef til kemur, og öðrum kostnaði, þar með töld-um málskostnaði að mati réttarins.

Gerðarþoli hefur krafizt þess, að synjað verði um framkvæmd hins umbeðna lögtaks og að sér verði úrskurðaður málskostn-aður að mati réttarins.

Almennur lögtaksúrskurður fyrir sköttum ársins 1955 var kveðinn upp hinn 23. ágúst s.l. og birtur í dagblöðum bæjarins.

Við álagningu skatta í Reykjavík 1955 var gerðarþola gert

að greiða í tekjuskatt kr. 14.460.00, eignarskatt kr. 2.228.00, kirkjugjald kr. 55.00, kirkjugarðsgjald kr. 204.00 og tryggingargjöld kr. 506.00, alls kr. 17.453.00. Eftir fram komnar kærur af hálfu gerðarpola, lækkaði skattstjórinn tekjuskattinn um kr. 1.500.00, og var það staðfest af yfirskattanefnd, en ríkisskattanefnd lækkaði skattinn enn um kr. 3.000.00 eða niður í kr. 9.960.00. Með þessum breytingum lækkuðu þannig hin upphaflega álögðu gjöld gerðarpola niður í kr. 12.953.00. Inn á þá upphæð hefur gerðarþoli alls greitt kr. 4.505.00, þannig að skatt eftirstöðvar hans verða nú kr. 8.448.00, eins og í lögtaksbeiðni greinir.

Við framtal til skatts árið 1955 taldi gerðarþoli fram til tekna kr. 51.887.00, þar af kr. 24.267.00 nettótekjur af atvinnurekstri, fasteignasölu samkvæmt meðfylgjandi rekstursyfirliti. Við endurskoðun á framtali þessu krafði Skattstofan gerðarpola um bókhaldsgögn, sbr. rskj. nr. 12, þar eð hún taldi hann bókhaldsskyldan samkvæmt lögum um bókhald nr. 62/1938. Gerðarþoli svaraði þessari kröfu Skattstofunnar á þá leið, sbr. rskj. nr. 12P, að hann hefði engin slík gögn fram að leggja, enda taldi hann sig ekki bókhaldsskyldan samkvæmt bókhaldslögum. Skattstofan áætlaði honum þá kr. 60.000.00 í tekjuauka og gerði honum að greiða tekjuskatt, svo sem áður greinir. Gerðarþoli kærði skattálagningu þessa til skattstjóra og krafðist þess, að skattur af hinum áætlaða tekjuauka yrði felldur niður. Skattstjóri lækkaði þá hinn áætlaða tekjuauka um kr. 5.000.00 og lækkaði tekjuskattinn í samræmi við það. Enn kærði gerðarþoli til yfirskattanefndar, er úrskurðaði, að úrskurður skattstjóra skyldi óbreyttur standa. Gerðarþoli kærði þá ríkisskattanefndar og var úrskurður hennar á þá leið, að gerðarþoli væri bókhaldsskyldur, en eftir atvikum þætti mega lækka teknaviðbót skattstjóra um kr. 10.000.00 og lækkaði tekjuskattinn í samræmi við það í kr. 9.960.00. Þessum málalokum vildi gerðarþoli ekki una, og því er mál þetta risið.

Ágreiningslaust er í málinu, að skatteftirstövar þær, kr. 8.448.00, er hér er krafizt lögtaks fyrir, stafa eingöngu af hinni áætluðu teknaviðbót.

Af hálfu gerðarbeiðanda hefur verið haldið fram tveimur málsástæðum til stuðnings réttarkröfum hans.

Í fyrsta lagi, að gerðarþoli sé ótvírætt bókhaldsskyldur og þar eð hann hafi ekki getað lagt fram tilskilin bókhaldsgögn, hafi áætlun skattstjóra ekki einungis verið heimil, heldur hafi

honum beinlínis borið skylda til að áætla gerðarpóla tekna-
viðbót og gera honum að greiða skatt í samræmi við hana sam-
kvæmt 4. mgr. 35. gr. sbr. 33. gr. laga um tekju- og eignar-
skatt nr. 46/1954 og af rskj. nr. 9 sé augljóst, að áætlunin sé
sízt of há. Staðhæfingu sína um, að gerðarþoli sé bókhaldsskyld-
ur, byggir gerðarbeiðandi á lögum um bókhald nr. 62/1938. Fast-
eignasalar séu að vísu ekki taldir upp í bókhaldslögum, en lögin
um bókhald og fasteignasölu séu jafn gömul. Frumvörp að lög-
um hafi verið undirbúin og lögð fram að tilhlutan síns hvors
ráðuneytis. Frumvarp að bókhaldslögum, þingskjal nr. 19/1938,
sé lagt fram 23. febrúar, en frumvarp að lögum um fasteigna-
sölu, þingskjal nr. 59/1938, sé lagt fram 5. marz. Það sé því
ekkert óeðlilegt við það, að fasteignasalar séu ekki sérstaklega
greindir í bókhaldslögum. En fasteignasala hljóti samkvæmt
eðli sínu að teljast til umboðssölu og séu fasteignasalar því bók-
haldsskyldir samkvæmt 4. lið 2. gr. laga nr. 62/1938. Þessi skoð-
un fái og stuðning í 4. og 5. gr. laga um fasteignasölu nr. 47/
1938, þar sem talað sé um fasteignir, er fasteignasalar hafi í
umboðssölu. Undanþáguákvæði 3. gr. bókhaldslaga telur gerðar-
beiðandi hafa að geyma tæmandi upptalningu og þar sem um-
boðssölu sé þar ekki getið, komi ekki til mála, að fasteignasalar
geti notið undanþágu frá bókhaldsskyldu samkvæmt þeirri heim-
ild. Þá bendir gerðarbeiðandi á 8. gr. laga nr. 47/1938, að þar
sé fasteignasölum lögð á herðar rík tilkynningarskylda, er þeir
fái naumast framkvæmt, án þess að hafa nákvæmt bókhald.
Þetta lagaákvæði skeri einnig úr um það, að þagnarskylda
fasteignasala, sbr. 7. gr. laga nr. 47/1938, taki ekki til nafna
kaupenda og seljenda, heldur aðeins til þess, er viðskiptamað-
ur trúir fasteignasala fyrir um einkahagi sína og sé auk þess
sjálfgengið að skýra ákvæði þetta í samræmi við samskonar
ákvæði í lögum nr. 61/1942 um málflytjendur. Staðhæfing
gerðarpóla um, að þetta ákvæði 7. gr. laganna um fasteignasölu
styðji málstað hans um, að fasteignasalar séu ekki bókhalds-
skyldir, fái því fráleitt staðizt. Allar framangreindar ástæður
renni rökum undir það, að fasteignasalar séu bókhaldsskyldir
samkvæmt bókhaldslögum. Loks mótmælir hann sem óstaðfestri
þeirri fullyrðingu gerðarpóla, er fram kom í munnlegum mál-
flutningi hans, að hann hafi í persónulegu samtali við skrif-
stofustjóra atvinnumálaráðuneytisins fengið úrskurð hans um,
að fasteignasalar séu ekki bókhaldsskyldir.

Í öðru lagi er því haldið fram af hálfu gerðarbeiðanda, að

jafnvel þótt gerðarþoli væri ekki bókhaldsskyldur samkvæmt bókhaldslögum, þá fái teknaviðbót skattstjóra samt ekki staðizt af þeim sökum, að framtal gerðarþola sé tortryggilegt, og hafi því skattstjóra af þeim sökum borið að áætla gerðarþola teknaviðbót, sbr. 4. mgr. 35. gr. laga nr. 46/1954. Á rekstursyfirliti, rskj. nr. 12S, séu brúttótekjur ósundurliðaðar og tortryggilega lágar, en heildarupphæðin, kr. 41.000.00, sé borin saman við rskj. nr. 9, sbr. rskj. nr. 12, er sýni brúttótekjur að upphæð samtals kr. 32.225.00 af einum 5 sölum, en alkunnugt sé, að gerðarþoli auglýsi mjög fasteignir, sem hann hafi á boðstólum, á líkan hátt og í rskj. nr. 10. Þá megi og benda á rskj. nr. 11, vottorð Stefáns Þóris Guðmundssonar um, að gerðarþoli hafi greitt honum kr. 24.200.00 í kaup á árinu 1954, en sú upphæð sé ekki talin með í brúttótekjum gerðarþola á áðurgreindu rekstursyfirliti, rskj. nr. 12S, en að öðru leyti mótmælir gerðarbeiðandi rskj. nr. 11 sem of seint fram komnu og þýðingarlausu fyrir úrslit þessa máls. Þessar framangreindar ástæður telur gerðarbeiðandi að nægi til þess að gera framtal gerðarþola mjög tortryggilegt og þar sem gerðarþoli hafi ekki getað lagt fram gögn þau, er hann byggði teknahlið framtals síns á, þar eð þau voru glötuð að sögn gerðarþola, er hann var krafinn um þau, hafi verið sjálfsagt að áætla honum margumrædda teknaviðbót samkvæmt 4. mgr. 35. gr. laga nr. 46/1954 og með hliðsjón af því, hversu tortryggileg teknahlið framtalsins sé, hafi áætlunin sízt verið of há.

Gerðarþoli, sem sjálfur flutti mál sitt fyrir réttinum, heldur því fram, að hann sé ekki bókhaldsskyldur samkvæmt bókhaldslögum og sé því hin áætlaða teknaviðbót skattstjóra ekki heimil að lögum, því að hún sé eingöngu byggð á því, að hann hafi ekki getað lagt fram fyrir skattstjóra bókhald, er fullnægi skilyrðum laga nr. 62/1938 um bókhaldsgögn bókhaldsskyldra aðilja. Þessu til stuðnings hefur gerðarþoli í greinargerð sinni og máltflutningi fært fram eftirfarandi rök: Bókhaldslög nr. 62/1938 hafi að geyma tæmandi upptalningu á því, hverjir bókhaldsskyldir séu og í þeirri upptalningu sé fasteignasala hvergi að finna. Í lögum um fasteignasölu nr. 47/1938 sé heldur engin bókhaldsskylda lögð á fasteignasala, en þau lög séu eldri en lög nr. 62/1938 um bókhald og hefði því verið sjálfsagt að telja fasteignasala upp í bókhaldslögum meðal bókhaldsskyldra aðilja, ef meining löggjafans hefði verið að leggja þeim slíka skyldu

á herðar. Af 1. tl. 2. gr. bókhaldslaga megi hins vegar greinilega ráða, að venjulegir fasteignasalar í merkingu laga nr. 47/1938 séu ekki bókhaldsskyldir, því að samkvæmt því lagaákvæði séu þeir menn, er hafi atvinnu af því að selja fasteignir, sem þeir hafa í því skyni keypt, taldir til kaupmanna og því bókhaldsskyldir sem slíkir. Af þessu ákvæði sé einsætt að álykta e contrario, að fasteignasalar í skilningi laga nr. 47/1938 séu ekki bókhaldsskyldir. Til þess að reka kaupmennsku þurfi verzlunarleyfi, en ekkert slíkt leyfi þurfi til þess að reka fasteignasölu, heldur þurfi til þess löggildingu, að uppfylltum skilyrðum, sem lög nr. 47/1938, sbr. reglugerð nr. 3/1939, mæli fyrir um. Í reglugerðinni sé að finna tæmandi upptalningu á þeim þekkingarskilyrðum, er uppfylla verði, til þess að geta fengið löggildingu til fasteignasölu. Þar sé krafizt ýtarlegrar kunnáttu á ýmsum sviðum, en engrar bókhaldskunnáttu sé þar krafizt og bendi það ótvírætt til þess, að lög nr. 47/1938 ætli fasteignasölum ekki bókhaldsskyldu. Þá mótmælir gerðarþoli því, að starfsgrein hans verði með nokkru móti heimfærð undir umboðssölu og sé því bókhaldsskyld samkvæmt 4. tl. 2. gr. bókhaldslaga. Umboðssölu í skilningi bókhaldslaga verði að skýra með hliðsjón af lögum nr. 78/1907, en umboðssala í skilningi þeirra laga sé sérstök starfsgrein, er útheimti verzlunarleyfi og alls óskyld fasteignasölu, sem í eðli sínu sé fyrst og fremst leiðbeiningarstarfsemi, er sérstakrar löggildingar sé krafizt til í því skyni að tryggja að formlega og tryggilega sé gengið frá fasteignasölum. Sé sá skilningur ljós af greinargerð með frumvarpinu að lögunum um fasteignasölu svo og umræðum á Alþingi um frumvarpið. Fasteignasalar hafi engin bindandi umboð með sjálfstæðri tilveru gagnvart þriðja manni til að selja fasteignir þær, er þeir hafi á boðstólum, enda tíðast, að margir fasteignasalar hafi á sama tíma sömu eignir á höndum til sölu. Þá heldur gerðarþoli því fram, að fasteignasalar séu bundir af þagnarskyldu, sbr.. 7. gr. laga nr. 47/1938, er ekki fái samræmzt því, að þeir verði sem bókhaldsskyldir aðiljar að leggja bókhald sitt fyrir skattyfirvöld, ef krafizt er. Gerðarþoli mótmælir því, að í 8. gr. laga nr. 47/1938 felist kvaðir, er útheimti bókhald í skilningi bókhaldslaga og staðhæfir, að ákvæði hennar hafi frá því fyrsta verið óvirk að mestu leyti. Mun hann einn manna hafa uppfyllt þær kvaðir um nokkurra ára bil, en hætt því, er ekkert var aðhafzt af stjórnarvalda hálfu, eftir að hann

hafði lagt fram kæru á hendur öðrum fasteignasala fyrir að framfylgja ekki þessu ákvæði. Gerðarþoli kveðst hafa stundað fasteignasölu um margra ára skeið, bæði fyrir og eftir að lög nr. 47/1938 tóku gildi, en aldrei fyrr en nú verið krafinn af skattfyrivöldum um bókhaldsgögn sem bókhaldsskyldur maður. Aldrei hafi hann talið sig bókhaldsskyldan og það hafi hann sagt bókhaldseftirlitsmanni ríkisins, þegar hann fyrir allmörgum árum hafi til sín komið í embættiserindum, og hafi eftirlitsmaðurinn látið það gott heita og kæru fyrir sakadómi hafi hann aldrei sætt fyrir meint brot á bókhaldslögum. En eftir heimsókn bókhaldseftirlitsmannsins kveðst gerðarþoli í viðtali við skrifstofustjóra atvinnumálaráðuneytisins hafa leitað úrskurðar ráðuneytisins á því, hvort hann skyldi teljast bókhaldsskyldur og hafi skrifstofustjórinn tjáð sér, að hann liti svo á, að hann væri það ekki. Loks mótmælir gerðarþoli því, að skattstjóra sé að lögum heimilt að „straffa“ sig með áætlaðri teknaviðbót, eins og skattstjóri hafi í viðtali við sig orðað það, fyrir meint brot á bókhaldslögum.

Hinni annarri málsástæðu gerðarþola, að teknaáætlun skattstjóra fái staðizt, hvort sem gerðarþoli verði talinn bókhaldsskyldur eða ekki, vegna tortryggilegs framtals, mótmælir gerðarþoli í einu og öllu. Til stuðnings því heldur hann fram, að framtal sitt hafi af skattstjóra hálfu ekki verið véfengt, hvorki brúttótekjur af atvinnurekstri né sundurliðun á einstökum kostnaðarliðum né á nokkurn hátt sem ófullnægjandi framtali fyrir óbreyttan skattborgara. Áætluð teknaviðbót hafi eingöngu verið byggð á meintu broti á bókhaldslögnum. Sér sem óbreyttum, óbókhaldsskyldum skattborgara beri aðeins að skila greinagóðu framtali, að viðlögðum drengskap um sannleiksgildi þess. Það hafi hann gert samvirkkusamlega, m. a. látið fylgja rekstursyfirlit um eigin atvinnurekstur. Tekjur hafi þar verið dregnar saman í eitt, eftir því er hann hverju sinni bókfærði í borðalmanak, sem nú sé glatað. Atvinnutekjur sínar kveður hann alls ekki grunsamlega lágar. Fasteignasala sín hafi mjög dregizt saman. Þannig hafi hann t. d. á s.l. ári enga fasteign selt á tímabilinu frá 7. október til áramóta, sbr. rskj. nr. 12M. Skrifstofa sín sé í heimahúsum úrleiðis frá viðskiptahverfi borgarinnar. Sjálfur gerist hann nú aldurniginn og letjist við að stunda starf sitt, en helgi sig því meir hugðarefnum sínum, ritstörfunum. Það sé því sízt að undra, þótt hann komi ekki á mörgum fasteignasölum yfir árið. Um sam-

band sitt við Stefán Þór Guðmundsson segir gerðarþoli, að hann sé hálfgildings aðili að fasteignasölu sinni og fái greitt beint fyrir sölur þær, er hann komi í kring, og komi það fé ekki í sjóð hjá sér. Því hafi hann ekki talið það með í rekstursyfirliti sínu.

Ákvæði um bókhaldsskyldu er að finna í lögum um bókhald nr. 62/1938. Í 2. gr. laganna er að finna upptalningu á þeim, er bókhaldsskyldir eru samkvæmt lögunum, og verður að telja, að sú upptalning sé tæmandi. Þar er fasteignasala hvergi getið. Það verður því að líta svo á, að fasteignasalar séu ekki bókhaldsskyldir, nema að starfsgrein þeirra verði ótvírætt talin falla undir einhverja þá starfsgrein, sem í 2. gr. bókhaldslaga er talin. Af hálfu gerðarbeiðanda hefur því verið haldið fram, að fasteignasala falli eðlilega undir umboðssölu, sem bókhaldsskyld er samkvæmt 4. tl. 2. gr. bókhaldslaganna. Rétturinn lítur hins vegar svo á, að umboðssölu í merkingu bókhaldslaga nr. 62/1938 sé eðlilegt að skýra í samræmi við lög nr. 78/1907, 6. gr., sbr. lög nr. 52/1925, en til þess að reka slíka umboðssölu þarf viðkomandi að fá verzlunarleyfi samkvæmt lögum nr. 52/1925. Fasteignasala er hins vegar sérstök starfsgrein, er ekki útheimtir verzlunarleyfi, heldur sérstakrar löggildingar. Um hana gilda sérstök lög nr. 47/1938. Til slíkrar löggildingar þarf, auk ýmissa almennra skilyrða, sem talin eru upp í 2. gr. laganna um fasteignasölu, sérþekkingu á þeim málum, er fasteignasalar fjalla um, sbr. 2. gr. 6. tl. laganna, sbr. reglugerð nr. 3/1939. Það er skoðun réttarins, að þessar tvær starfsgreinar, fasteignasala og umboðssala í merkingu bókhaldslaga nr. 62/1938, séu það óskyldar, að ekki komi til mála að heimfæra fasteignasölu með löggjöfnun undir umboðssölu í merkingu 4. tl. 2. gr. laga nr. 62/1938. Breytir það engu um álit réttarins, að í 4. og 5. gr. laga um fasteignasölu nr. 47/1938 er talað um fasteignir, er fasteignasalar hafi í umboðssölu. Þá er og á það að líta, að 1. tl. 2. gr. laga nr. 62/1938, þar sem taldir eru fyrstir bókhaldsskyldra aðilja kaupmenn, eru þeir, sem selja fasteignir, sem þeir hafa keypt í því skyni, taldir undir hugtakið kaupmaður og því bókhaldsskyldir sem slíkir. Af þessu ákvæði virðist eðlilegt að gagnálykta, að venjulegir fasteignasalar séu ekki bókhaldsskyldir, og ákvæði þetta hefði átt að leiða augu löggjafans að því, að nauðsynlegt væri að taka sérstaklega fram í bókhaldslögunum, að fasteignasalar væru bókhaldsskyldir, ef hann ætlaðist til þess, en fasteignasala var löngu fyrir setningu laga um fasteignasölu og bókhaldslaga nr. 62/1938 sjálfstæð starfs- og atvinnugrein.

Að þessu athuguðu verður niðurstaða réttarins sú, að fasteignasalar séu ekki bókhaldsskyldir samkvæmt lögum nr. 62/1938. Hin umdeilda teknaviðbót skattstjóra verður því ekki réttlætt með bókhaldsskyldu gerðarpola, og getur því aðalmálsástæða gerðarbeiðanda ekki leitt til þess, að hið umbeðna lögtak verði leyft.

Skal nú vikið að hinni síðari málsástæðu gerðarbeiðanda.

Undanfara hinnar umdeildu teknaviðbótar er að finna í rskj. nr. 12Q, en þar segir svo, eftir að vitnað hefur verið til 35. gr. laga nr. 46/1954 um tekju- og eignarskatt: „Með tilvísun til 33. gr. laga um tekju- og eignarskatt er hér með óskað eftir, að þér afhendið Skattstofunni til athugunar sjóðbók yðar fyrir árið 1954 ásamt höfuðbók“. Af þeim bókhaldsgögnum, er þarna er krafizt af gerðarpola, sjóðbók og höfuðbók, en annarra gagna eða skýringa er hann ekki krafinn, virðist einsætt, að skattstjóri hafi talið gerðarpola bókhaldsskyldan samkvæmt bókhaldslögunum og hafi hann byggt hina umdeildu teknaviðbót á því, að gerðarpoli gat ekki lagt fram hin umkröfðu gögn. Fær sá skilningur einnig stuðning af áritun skattstjóra á framtalsskýrslu gerðarpola, rskj. nr. 12: „Sjá fyrirspurn og svar. Tekjur mjög ótrúlega lágar. Á + 60.000.00.“ — Af úrskurði skattstjóra, rskj. nr. 12, í tilefni af kæru gerðarpola, rskj. nr. 12K, verður ekkert frekara ráðið í þessum efnunum og eigi heldur af úrskurði yfirs kattane fndar, rskj. nr. 12I, er aðeins staðfestir úrskurð skattstjóra. En úrskurður ríkisskattane fndar, rskj. nr. 12G, tekur hins vegar af öll tvímæli um það, að tekjuviðbótin er byggð á bókhaldsskyldu gerðarpola einni saman. en þar segir: „Gjaldandi er bókhaldsskyldur, sbr. lög nr. 62/1938, 2. gr., 4. lið. En eftir atvikum þykir mega lækka teknaviðbót skattstjóra um kr. 10.000.00.“

Af framangreindu er ljóst, að öll skattstigin þrjú, skattstjóri, yfirs kattane fnd og ríkisskattane fnd, hafa aðeins fjallað um hina umdeildu teknaviðbót á þeim grundvelli, að gerðarpoli sé bókhaldsskyldur aðili samkvæmt bókhaldslögum, en enga afstöðu tekið til málsins á þeim grundvelli, er gerðarbeiðandi byggir þessa síðari málsástæðu sína á, og getur hún því heldur ekki leitt til þess, að leyfður verði framgangur hins umbeðna lögtaks að svo stöddu.

Ágreiningslaust er í málinu, að skatteftirstöðvar þær, kr. 8.448.00, er lögtaks krafizt fyrir, stafa eingöngu af hinni umdeildu teknaviðbót skattstjóra. Með tilvísun til þess svo og þess, er að framan hefur verið rakið, verður niðurstaða rétt-

arins sú að synja ber um framkvæmd hins umbeðna lögtaks. Eftir þeirri niðurstöðu málsins þykir rétt, að gerðarbeiðandi greiði gerðarþola málskostnað, er þykir hæfilega metinn kr. 500.00.

Því úrskurðast:

Hið umbeðna lögtak skal ekki fara fram. Gerðarbeiðandi, tollstjórinn í Reykjavík, greiði gerðarþola, Péttri Jakobsyni, kr. 500.00 í málskostnað.

Miðvikudagur 19. marz 1958.

**Nr. 28/1958. Vigfús Guðmundsson og Samvinnutryggingar
gegn
Ingimar Sigurðssyni.**

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Dómkvaðning ómerkt. Kærumál.

Dómur Hæstaréttar.

Með kæru 8. febrúar þ. á., sem barst Hæstarétti 22. s. m., hafa sóknaraðiljar kært dómkvaðningu yfirmatsmanna, sem fram fór á aukadómþingi Árnassýslu 31. desember f. á. Sóknaraðiljar fengu eigi vitneskju um dómkvaðninguna fyrr en 8. febrúar s.l. Þeir krefjast þess, að hin kærða dómkvaðning verði ómerkt og þeim dæmdur kærumálskostnaður úr hendi varnaraðilja.

Varnaraðili krefst þess, að ómerkingarkröfu sóknaraðilja verði hrundið og þeim dæmt að greiða kærumálskostnað.

Eins og atvikum var háttað, bar héraðsdómara samkvæmt 3. mgr. 139. gr. laga nr. 85/1936 að gera aðiljum viðvart, áður en nefnd dómkvaðning færi fram, til þess að þeir gætu lýst horfi sínu til hennar. Ef ágreiningur reis um það efni, bar héraðsdómara því næst að skera úr honum með úrskurði. Héraðsdómari hefur ekki gætt þess að láta málið